

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redaguje
Biuro Związku.

Redakcyja i Administracyja
Lwów, ulica Mochnackiego 1. 4.

Prze numerata
roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia
70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: J. Strzyżowski: Funkcyonaryusze Kas oszczędności a ustawa o ubezpieczeniu pensyjnem — Wolno od podatku procenta od papierów wartościowych. — Klauzule przerzucające podatki a nowa ustawa konwersyjna — Galicyjska Kasa oszczędności w sejmie. — Notatki.

Funkcyonaryusze Kas oszczędności a ustawa o ubezpieczeniu pensyjnem.

Kodyfikacya ustaw austriackich jest nie bardzo szczęśliwa. Dostyc przypomnieć labirynt ustaw skarbowych należytościowych. Istnieje „bon mot“, że tylko jeden człowiek w ministerstwie skarbu był świadom wszystkich przepisów należytościowych, ale ten już umarł, trafniejsze byłoby powiedzenie „że ten się jeszcze nie urodził“. Nowa ustawa podatkowa z 1896 r. w czasie niedługiego żywota swego wykazuje całą literaturę omawiającą najrozmaitsze kwestye z dziedziny podatkowości wskutek nie dość ściślej i umiejętniej kodyfikacyi. Niejasność skomplikowanych przepisów prawnych nie tylko utrudnia przystępne zrozumienie przez ogół, co powinno być pierwszym zadaniem każdej ustawy, ale nadto daje powód do ciągłych rekursów, co nie jest ani w interesie władzy ani w interesie obywateli. Nowa ustawa z 16/12 1906 o ubezpieczeniu pensyjnem, które ma wejść w życie z nowym rokiem 1909 wywołała co do swej kodyfikacyi bardzo poważną krytykę ze strony uczonych prawników. Zakwestyonowano nietylko uprawnienie władzy co do żądanych zgłoszeń przed terminem 1. stycznia 1909 r. a zatem przed wejściem ustawy w życie ale nadto radca dworu Dr. Bernatzik uczony prawnik, podniósł zasadnicze braki tej ustawy uniemożliwiające ze stanowiska ściśle prawnego zastosowanie jej do ogółu obowiązanych a względnie uprawnionych.

Zresztą i ze strony rządu daly się słyszeć zapowiedzi co do wydania nowelli we wielu kierunkach i to jeszcze możliwie przed wejściem ustawy w życie. Już to samo świadczy ujemnie o wydanej ustawie.

Idea socyalna ubezpieczenia na przypadek nieudolności do służby i zaopatrzenie dla pozostałych członków rodziny sama w sobie tak sympatyczna wyszła w ustawie wręcz niesympatycznie, wywołując niezadowolnienie tak chlebobawców jak ubezpieczyć się mających. Wyrazem tego było nie tylko powszechne uchylanie się od obowiązku zgłoszenia ale i masowa petycyja przedstawiona ministrowi spraw wewnętrznych przez centralny związek handlowych funkcyonaryuszy, domagająca się wyeliminowania od ubez-

pieczenia pensyjnego handlowych funkcyonaryuszy zajętych przy handlu spedycyi i przemyśle. Memoriał odnośny zaopatrzony był na razie przeszło w 25 000 podpisów interesowanych funkcyonaryuszy z motywami, między którymi podniesiono, że funkcyonaryusze handlowi nie mają trwałych posad z dochodem związanym z pragmatyką służbową. Przy tej sposobności zaznaczono, że do petycyi tej przystępuje znaczna ilość funkcyonaryuszy bankowych, kas oszczędności, kas chorych i innych mających trwałe posady których petycyi deputacya nie przedłożyła dla braku legitymacyi zastępując jedynie funkcyonaryuszy handlu i przemysłu.

Po tym ogólnym wstępie przystępujemy do omówienia właściwego tematu, czy i o ile funkcyonaryusze Kas oszczędności podpadają pod przepisy ustawy o ubezpieczeniu pensyjnem w myśl ustawy z 16/12 1906?*)

Wedle § 1. ustawy z dnia 16. grudnia 1906 r. Dz. p. p. N. i ex 1907 r. „o ubezpieczeniu pensyjnem funkcyonaryuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcyonaryuszy w służbie publicznej“ podlegają obowiązkowi ubezpieczenia: „nadto też tacy sami funkcyonaryusze w służbie publicznej, o ile nie mają unormowanego prawa do pensyi na przypadek niezdolności do służby i na starość“. W przepisach wykonawczych do tej ustawy rozporząd. Minister. spraw wewnętrzzn. z 22 lutego 1908 Dz. u. p. N. 42 określa Art. 12. ustęp B. jako wyjątki pod względem obowiązku ubezpieczenia:

„Z pośród funkcyonaryuszy pozostających w służbie publicznej nadto także:

b) ci wszyscy, którym przysługuje prawidłowe, prawo do pensyi nieudolności i na starość tudzież do pensyi na rzecz osób przez nich osieroconych. — Wysokość unormowanych pretensyi nie ma znaczenia“.

Intenacyą ustawodawcy i tej socyalnej ustawy było ubezpieczenietych wszystkich urzędników, co do których albo nie istniało zaopatrzenie emerytalne albo też nie było gwarancyi czy odpowiednie zaopatrzenie istnieje.

*) Autor artykułu podaje swoje osobiste wywody, które ze względu na ustawę dopiero wchodzącą w życie nie mogą się oprzeć o ustalone w tej mierze normy.

Przyjmując za podstawę zgodnie z istniejącym stanem rzeczy, że w zasadzie funkcyonaryusze w służbie publicznej mają zabezpieczenia emerytalne — podciąga ustawodawca pod przepis ustawy „niektórych funkcyonaryuszy w służbie publicznej“ (a zatem państwa, kraju, powiatu, gminy) — „o ile nie mają unormowanego prawa do pensji na przypadek nieudolności do służby i na starość.

Ustawa określa, kto jest obowiązany do ubezpieczenia w Zakładzie pensyjnym. — Powołany przepis wykonawczy do ustawy określa to samo negatywnie przez podanie wyjątków od tego obowiązku.

Z przedstawionych przepisów ustawowych wynika, że do uwolnienia od obowiązku ubezpieczenia pensyjnego muszą zachodzić dwa momenta.

1) funkcyonaryusz musi należeć do kategorii funkcyonaryuszy publicznych.

2) ma mieć unormowane prawa do pensji na przypadek nieudolności do służby i na starość, przy czem wedle rozporządzenia wykonawczego „wysokość unormowanych pretensji nie ma znaczenia“.

O ileby zatem zachodziły oba powyższe momenta przy funkcyonaryuszach kas oszczędności o tyle nie odnosiłaby się do nich ustawa o ubezpieczeniu pensyjnym względnie należałoby do wyjątków nie podlegających tej ustawie.

Bardzo łatwym do rozstrzygnięcia jest moment drugi co do istnienia unormowanego prawa do pensji zwłaszcza, że ustawa co do istniejącego unormowanego zaopatrzenia u funkcyonaryuszy publicznych nie zastrzega żadnych szczegółów — a rozporządzenie dodaje: „wysokość unormowanych pretensji nie ma znaczenia.“

Punkt ciężkości zatem stanowi moment pierwszy co do charakteru funkcyonaryuszy Kas oszczędności, czy należy ich uważać za funkcyonaryuszy w służbie prywatnej, czy też w służbie publicznej.

Rzecz ta nie da się ogólnie zasadniczo zadecydować, ale wymaga bardzo dokładnego, subtelnego i wszechstronnego zbadania.

Nie brak orzeczeń, że urzędnicy Kas oszczędności mają charakter funkcyonaryuszy publicznych. W szczególności zapadły takie oznaczenia co do funkcyonaryuszy Kasy oszczędności gminy Schüttenhofen w Czechach i co do funkcyonaryuszy Powiatowej Kasy oszczędności w Krakowie, a to przy sposobności wprowadzenia w życie Kas chorych, skoro się wyłoniła kwestya, czy i o ile zachodzi obowiązek ubezpieczenia funkcyonaryuszy Kasy w Kasie chorych.

Ze względu tak co do kwestyi Kas chorych jak i co do poruszonego tematu ustawy pensyjnej nie od rzeczy będzie szczegółowe przedstawienie tej sprawy przez podanie orzeczeń zapadłych w toku trzech instancji i opierających się na zapadłych już orzeczeniach Trybunału administracyjnego.

Magistrat stol. król. Miasta Krakowa jako władza polityczna I. instancji — załatwiając prośbę zarządu miejskiej kasy chorych w Krakowie tyczącą się zobowiązania Dyrekcyi Powiatowej Kasy Oszczędności w Krakowie do ubezpieczenia swych funkcyonaryuszy na wypadek choroby w miejskiej Kasie chorych, orzekł, iż urzędnicy powiatowej Kasy oszczędności w Krakowie, zajmujący posady służbowe ze stałemi płacami, w myśl § 2. ustawy z 30 marca 1888 Dz. u. p. Nr. 33 nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w miejskiej Kasie chorych w Krakowie.

Powyższe orzeczenie opiera się na następujących powodach:

„Wedle § 1 ustawy z 30 marca 1888 Dz. u. p. Nr. 33 wszyscy robotnicy i urzędnicy przemysłowi, podlegający obowiązkowi ubezpieczenia od nieszcze-

śliwych wypadków (w myśl ustawy z 28. grudnia 1887 Dz. u. p. Nr. 13 z 1888) Mają być ubezpieczeni takż na wypadek choroby, a to w myśl § 13 i 1. powołanej ustawy we właściwej powiatowej Kasie chorych. Tyczy się to również wszystkich robotników i urzędników przemysłowych, zatrudnionych w przedsiębiorstwie, podlegającym ustawie przemysłowej, albo jakimkolwiek innym, przemysłowo (gewerbemässig) wykonywanem. Natomiast wedle § 2 ustawy o kasach chorych, obowiązek ubezpieczenia w § 1 przepisany, nie rozciąga się na osoby, które mają posady służbowe ze stałemi płacami przy przedsiębiorstwach Rządu, kraju, powiatu, gminy lub funduszu publicznego.

W obecnym wypadku postanowienia § 1. ustawy o kasach chorych z 30. marca 1888 Dz. u. p. Nr. 33 mają w ogólności zastosowanie także do urzędników i funkcyonaryuszy powiatowej Kasy oszczędności w Krakowie.

Instytucya ta bowiem jest przedsiębiorstwem wprawdzie nie podlegającym ustawie przemysłowej (ar. V. lit. k.) ces. patentu z 20. grudnia 1859 Dz. u. p. Nr. 227, ogłaszającego ustawę przemysłową), atoli jest przedsiębiorstwem przemysłowo wykonywanem, równie jak inne przedsiębiorstwa bankowe, kredytowe i kasy oszczędności, które obok swych celów specjalnych statutami wskazanych, prowadząc interesa finansowe, mają na celu możliwe pomnożenie dochodów, względnie osiągnięcia zysków z obrotu finansowego.

Wobec tego rozchodzi się tylko o rozstrzygnięcie pytania, czy do urzędników Powiatowej Kasy oszczędności, którzy mają prawa do emerytury w myśl postanowień statutu emerytalnego Powiatowej Kasy oszczędności, ma zastosowanie przepis § ustawy o Kasach chorych, czy zatem urzędnicy ci nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia w miejskiej Kasie chorych w Krakowie, jako urzędnicy zatrudnieni przy przedsiębiorstwie powiatu.

Wedle przedłożonego przez Dyrekcyę powiatowej Kasy oszczędności w Krakowie, statutu tejże Kasy, pytanie to należy rozstrzygnąć twierdząco. W szczególności bowiem wedle § 2 statutu powiatowa Kasa oszczędności w Krakowie założył powiat krakowski poręczając za ten zakład w ogóle; wedle § 3 powiat krakowski zobowiązał się zarazem pokryć z funduszy powiatowych wydatki pierwszego urzędzenia i administracyi, oraz dostarczyć bezpłatnie potrzebnego lokalu i sił roboczych, dopóki Kasa Oszczędności nie będzie mogła pokryć tych wydatków z zysku administracyjnego, dalej wedle § 9. statutu na wypadek rozwiązania Kasy oszczędności przypada powiatowi na powszechne użyteczne cele miejscowe fundusz rezerwowy, wedle § 29 zamknięcie całorocznego rachunku ma być podane do wiadomości Wydziału powiatowego poręczającego powiatu — Również postanowienia, tyczące się organizacyi zarządu stwierdzają, że powiat krakowski ma przyznać sobie bezpośredni udział w zarządzie powiatowej Kasy Oszczędności. Mianowicie wedle § 32 statutu, Wydział Kasy Oszczędności składa się z dwunastu członków, wybranych przez Radę powiatową krakowską na lat sześć i z prezesa tejże Rady, oraz jego zastępcy; przynajmniej połowa członków Wydziału wybrana być musi z pomiędzy członków Rady powiatowej krakowskiej.

Każdoczesny prezes Rady powiatowej krakowskiej jest przewodniczącym Wydziału Kasy oszczędności, w razie przeszkody w urzędowaniu zastępuje go wiceprezes Rady powiatowej. Wedle § 33 zwyczajne posiedzenia Wydziału Kasy oszczędności zwołuje Prezes Rady powiatowej lub jego zastępca.

Wedle § 33 ma Prezes Rady powiatowej jako prezes Wydziału Kasy Oszczędności także prawo kontroli nad tą Kasą. Dalej wedle § 45 ust. 2. statutu pisma urzędowe Wydziału Kasy Oszczędności mają być podpisane prezesa Rady powiatowej lub jego zastępcy, oraz przewodniczącego dyrektora lub naczelnika kancelaryi.

Wedle § 48 Prezes rady powiatowej, a w razie przeszkody jego następcą, nadzoruje w myśl § 30 ustawy o reprezentacji powiatu, Zarząd Kasy oszczędności którego obowiązkiem jest podawać Prezesowi Rady powiatowej wszelkie przezeń zażądane wiadomości o toku spraw, o stanie Kasy i całym obrocie zakładu. Przy dostrzeżonych uchybieniach lub nieporządkach, ma Prezes Rady powiatowej obowiązek zasuspendować w urzędowaniu dyrektora, względnie dyrektorów i t. d.

Wreszcie wedle § 50 statutu uchwała względem rozwiązania Kasy oszczędności potrzebuje przyzwolenia poręczającego powiatu, stosownie do obowiązujących ustaw prawomocnie wydanego.

Z przytoczonych postanowień statutu powiatowej Kasy oszczędności wynika, że powiatowa Kasa oszczędności w Krakowie ma istotnie cechę przedsiębiorstwa powiatu krakowskiego, że zatem urzędnicy tejże Kasy, pobierający stałe płace, po myśli § 2. ustawy o Kasach chorych, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia w miejskiej kasie chorych. Taż sama zasada prawna wypowiedziana została w analogicznych wypadkach a w szczególności orzeczeniem ck. Trybunału administracyjnego z 21 czerwca 1893 L. 1872 (Amtl. Nachrichten Nr. 36 z r. 1893) co do urzędników Banku krajowego królestwa Galicyi i Lodomaryi, tudzież z 24 listopada 1899 L. 9349 co do urzędników Kasy oszczędności gminy m. Schüttenhofen w Czechach.

Wyczerpujące to orzeczenie pierwszej instancji zatwierdziła instancja druga następującem orzeczeniem:

C. k. Namiestnictwo we Lwowie reskryptem z d. 14. czerwca 1902 L. 18.912 zatwierdziło powyższą rezolucję Magistratu z następujących powodów.

W myśl § 2. ustawy o Kasach chorych nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia od choroby między innymi funkcjonaryusze Zakładów powiatowych, którzy pobierają stałą płacę.

Przepis ten powinien mieć zastosowanie do pow. Kasy oszczędności ponieważ według postanowień § 2 statutu powiat Krakowski nie tylko założył rzeczoną Kasę ale nadto przyjął na się stałą porękę wobec stron interesowanych za ten zakład wogóle a w szczególności za wkładki i za ich statutem odpowiednie oprocentowanie, z czego wynika, iż Kasa oszczęd. powiatowa w Krakowie prowadzoną jest wyłącznie na ryzyko powiatu Krakowskiego, czyli, że jest zakładem tego powiatu.

C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych jako trzecia instancja zatwierdziło powyższe orzeczenia, z powodów w nich przytoczonych orzeczeniem z 3. stycznia 1903. L. 47.466.902.

Szczegółowość w obszernem motywowaniu tych orzeczeń wskazuje, że ocenienie, o ile w danym razie zachodzi charakter publicznego funkcjonowania wymaga bardzo dokładnego rozważenia wszystkich zachodzących momentów i u przeważnej części Kas może nie da się zastosować analogicznie, dla wielu jednak Kas wiadomość tych orzeczeń może mieć praktyczne znaczenie.

J. Strzyżowski.

Artykuł ten pomieszczamy bardzo chętnie, zwłaszcza, że myśl w tym artykule roruszoną uważamy za zbyt pojętną, aby jej nie poświęcić kilka

dalszych uwag. Obie ustawy, tj. ustawa o zabezpieczeniu robotników na wypadek choroby jakoteż ustawa o zabezpieczeniu pensyjnym, mają na celu zabezpieczenie pewnych emolumentów na wypadek bądź częściowej bądź stałej nieudolności do pracy. Niedługo po wejściu w życie ustawy z dnia 30. marca 1888 Dz. u. p. Nr. 33 wyłoniła się kwestya czy urzędnicy powiatowych i gminnych kas oszczędności założonych za poręką powiatów i gmin, opartych na regulatywie z roku 1844, których statuty ułożone zostały na podstawie statutów wzorowych, wydanych przez ministerstwo obowiązane są urzędników swoich ubezpieczać w powiatowych lub miejskich kasach dla chorych Kasy chorych domagały się ubezpieczenia urzędników kas oszczędności, — te ostatnie zaś broniły się przed tem, zwłaszcza co do urzędników stałe płace pobierających. Władze administracyjne poszczególnych krajów koronnych stawały po stronie zarządów kas chorych, to samo i ministerstwo spraw wewnętrznych, tak, że sprawa ta kilkakrotnie opierała się o trybunał administracyjny, ten atoli orzeczeniami swoimi a w szczególności z 29 maja 1897 L. 3081. (Budw. 10772) z 25. kwietnia 1902 L. 3806 (Budw. 1031 A) z 6. czerwca 1905 L. 6378 (Budw. 3611 A) z 18. października 1906 L. 10475 (Budw. 4699 A) z 21. grudnia 1906 L. 13612. (Budw. 4559 A) wreszcie z 1. lutego 1907 L. 1030 (Budw. 4974 A) daje wyraz zapatrywaniu, że urzędnicy powiatowych i gminnych kas oszczędności, pobierający stałe płace nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby, — a to z tego względu, że powiatowe i gminne kasy oszczędności założone przez powiat lub gminę, za ich gwarancją skoro powiatowi lub gminie przyznano statutem pewne uprawnienia co do ustanowienia organizacyi zarządu etc. muszą być uważane za przedsiębiorstwo powiatu lub gminy.

Czy i ze względu na ustawę z dnia 16. grudnia 1906 Nr. 1 ex 907 rząd względnie trybunał administracyjny zajmie podobne stanowisko — jest rzeczą trudną do przewidzenia i wątpliwą.

O ile wiemy, jedna z kas oszczędności w której statucie przyznano znaczną ingerencyę organom autonomicznym na organizacyę i zarząd kasy, ma zamiar wyciągnąć konsekwencyę z wyż przytoczonych orzeczeń trybunału administracyjnego i analogicznie wydedukować uwolnienie kasy oszczędności, mającej zresztą statut emerytalny i poważny fundusz emerytalny — od obowiązku ubezpieczenia swych urzędników wedle ustawy z r. 1906.

Kasie tej życzyć należy jak najszerzej powodzenia i nie da się zaprzeczyć, że o ileby większa ilość kas, mających odpowiednie statutowe warunki, na tę drogę wstąpić zechciała, akcyja cała zyskałaby na sile i powadze.

Lecz z drugiej strony liczyć się należy z konsekwencyami. Co się stanie jeśli akcyja ta zrobi fiasco jeśli w toku instancji usiłowania kas, by ich funkcjonaryuszom przyznano charakter urzędników publicznych, mających unormowane prawa do poboru pensyi emerytalnych, etc. nie odniosą pożądanego rezultatu?

Należy niemal z pewnością przypuścić, że kasy któreby to stanowisko zajęły, będą musiały uiścić wkładki i to tak przypadające na instytucyę jak i wkładki przypadające na urzędników i to bezwarunkowo od 1. stycznia 1909. Jeśli kasy takie uznane zostaną za zwolnione od obowiązku ubezpieczenia pensyjnego, wszystkie wpłaty przez kasę uskutecznione, będą jej zwrócone. Jeśli kasy od tego obowiązku zwolnione nie zostaną, w takim razie pozostaje im dalsza ewentalność, a mianowicie wolno im

będzie starać się o uznanie swego statutu za umowę zastępczą, a skoro to nastąpi, państwowy zakład pensyjny zwróci kasie nie wszystkie wkładki — ale tylko kwotę odpowiadającą rezerwom premiovym — Ponadto kasa straci prawo do żądania od swych funkcyonaryuszów zwrotu wpłat przez kasę za nich do zakładu pensyjnego dawniej niż za ostatnie trzy miesiące uiszczonych gdyż w tym terminie prawo to ulega zadawnieniu. Te straty w porównaniu z korzyściami jakieby kasy mogły uzyskać na wypadek udania się całej akcji, są tak nieznaczne, że wartoby rzecz zaryzykować.

Pomimo tego przestrzedz należy nasze kasy przed lekkomyślnem rozpoczęciem akcji; na to ryzyko mogłyby się odważyć kasy, które w swych statutach mają te właśnie postanowienia, które w przytoczonym powyżej piśmie krakowskiego magistratu były motywami do uwolnienia krakowskiej powiatowej kasy oszczędności od obowiązku ubezpieczenia swych urzędników w kasie chorych; — a zaznaczyć należy, że te same motywy były również decydującymi przy cytowanych wyżej orzeczeniach trybunału administracyjnego. Gdzie tych warunków nie ma, tam pomimo niewielkiego ryzyka, lepiej nie narażać się na bardzo niepewne flukta procesu administracyjnego.

Redakcyu.

Wolne od podatków procenta od papierów wartościowych.

(Dokończenie).

Zastępca władzy skarbowej wskazał dalej na to, że byłoby to sprzecznem ze systemem specjalnego podatku zarobkowego, gdyby pewną część surowego przychodu, a takim właśnie są dochody z procentów, zwolnił od podatków.

Powołany atoli przez zastępcę władzy skarbowej cytat z §. 95 lit. b. ustawy o podatkach osobistych sam dla siebie wystarczy, aby rozprószyć wszystkie wątpliwości. Gdyż, jeśli w §. 95. lit. b. powiedziano, że od bilansowych nadwyżek należy potrącić:

b) „Czyste przychody z przedmiotów podatku gruntowego i domowego w takiej kwocie, w jakiej je przyjęto do wymiaru podatku gruntowego i domowego“, to należy w pierwszym rzędzie podnieść, że choć tu użyto słowa „czyste przychody“, to przecież rozchodzi się o wyłączenie pewnej pozycji brutto z aktywów tworzących podstawę do opodatkowania. Te czyste przychody mianowicie są to fikcyjne ilości i przy ich wypośrodkowaniu bezwątpienia jakieś pauszalia wydatków zostały uwzględnione; rzeczywiste atoli wydatki, które zresztą przy podatku zarobkowym przedstawiają pozycje bierne, pozostają na te tak zwane czyste przychody bez wpływu. Jest przeto rzeczą zupełnie słuszną, że wywody zastępcy rządu pozycje bierne §. 95. lit. b. uznają jako wyłączenie od dochodów brutto.

Przez §. 95. lit. b. przeto w rzeczywistości część surowego przychodu wyłączoną jest z podstawy opodatkowania, więc uznana jako wolna od specjalnego podatku zarobkowego. Tem samem zaś udowodniono, że tego rodzaju „sprzeczności w systemie“ nie są bynajmniej nie do zniesienia.

W temże samem orzeczeniu wywodzi dalej trybunał administracyjny: skoro zaś zastępca władzy skarbowej postawił może za daleko idące twierdzenie, „że może niema ani jednego przedsiębiorstwa, któreby nie miało w swym portfelu choć w części

wolnych od podatków papierów wartościowych“, to należy zaznaczyć, że z pewnością znajdzie się o wiele więcej przedsiębiorstw, które posiadają nieruchomości, budynki, fabryki i że tak samo, jak wyłączenie przychodów z przedmiotów podatku gruntowego i domowego z aktywów tworzących podstawę opodatkowania, nie sprawia, że normy o specjalnym podatku zarobkowym nie dadzą się zastosować, tak też i wyłączenie wolnych od podatków czynnych procentów nie będzie miało tego skutku.

Odnosnie do dalszych zarzutów zastępcy władzy skarbowej zaznacza trybunał administracyjny w swoich wywodach:

„Również wskazał zastępca rządu na doniosłe finansowe skutki roszczonego (pretendowanego) uwolnienia i nadto zaznaczył, że tem samem wynik opodatkowania w każdym poszczególnym wypadku w zupełności od dowolności strony będzie zależnym, gdyż ona przez odpowiedni wybór papierów wartościowych, przy równym czystym zysku, będzie mogła uzyskać różną wysokość podatków.

Jest to o tyle słuszne, że władza skarbowa musi liczyć się z pewnym ubytkiem z podatków, wynikających z ogólnej sumy procentów wolnych od podatków. — Lecz nad tym faktem teraz nie można się zastanawiać, lecz trzeba to było uczynić:

a) w czasie, gdy państwo przyrzekło uwolnienie nie tylko od ówczesnego podatku dochodowego, lecz także od każdego, na jego miejsce wejść mającego, b) a już co najmniej w czasie tworzenia nowej ustawy o podatkach osobistych“.

Przedmiotem zażalenia były procenta od zwolnionej od podatków pożyczki regulacyi Dunaju, a to ustawami z 29. marca 1870 Dz. p. p. Nr. 36, względnie z 2. marca 1878 Dz. p. p. Nr. 19 i od pożyczki komisji dla urzędzeń ruchu we Wiedniu, uwolnionej od podatku ustawą z dnia 4. kwietnia 1893 Dz. p. p. Nr. 50. Przy tych efektach odsetki zwolnione od uiszczania podatku dochodowego, jakoteż od tego (każdego) podatku, który przez późniejsze ustawy w miejsce tego zaprowadzony zostanie.

W tekście ustaw zwalniających procenta są pewne zmiany, w jednych bowiem powiedziano: „von der Entrichtung der Einkommensteuer sowie von jener (w innych von jeder) Steuer, welche etwa durch künftige Gesetze an deren statt eingeführt werden sollte, ausgenommen“.

Zwolnienie zatem od podatków nie przy wszystkich efektach ujęte zostało w te same słowa, często powiedziano tylko, że procenta są wolne od wszystkich podatków „von jeder Steuer“.

Z tego atoli różnorodnego brzmienia nie można wcale wywodzić jakiegoś ograniczenia tytułu do uwolnienia można przeciwnie tylko wnioskować na rozszerzenie tego tytułu, wyrażenie bowiem: „od wszystkich podatków“ ma stanowczo szersze znaczenie, jak uwolnienie od pewnego oznaczonego podatku.

Nierozstrzygniętem natomiast pozostało pytanie, czy uwolnienie podatkowe w tem ostatniem rozumieniu — ok każdego podatku — które już za panowania nowej ustawy podatkowej udzielone zostały, rozciągają się na wszystkie podatki — z wyjątkiem podatku osobisto-dochodowego — czy nie.

Na każdy sposób nadarza się kasom oszczędności doskonała sposobność umniejszenia sobie i tak nadzwyczaj wielkich ciężarów podatkowych, z czego też skwapliwie skorzystać powinny.

Władze podatkowe najprawdopodobniej nie nagną się zaraz do zapatrywań trybunału administracyjnego, lecz będą odmawiały wyłączenia procentów specjalnymi ustawami od podatków zwolnionych, z podstawy opodatkowania.

To atoli kas naszych nie powinno w błąd wprowadzać, w każdym poszczególnym wypadku powinny wnieść rekurs, ewentualnie nawet zażalenie do trybunału administracyjnego, korzyści zaś wynikłe pokryją bezwątpienia narosłe koszty.

O praktycznej doniosłości tego uwolnienia od podatków procentów z pewnych papierów wartościowych pouczy najlepiej następujący przykład. Przyjmujemy, że pewnie Kasa oszczędności w swoim funduszu obrotowym ma K. 80.000 — takich efektów od których procenta specjalnymi ustawami uwolnione zostały od podatków. Przypuśćmy dalej, że kasa ta po myśli § 100 ust. podatkowej, mając czystego przychodu ponad K. 10.000 — ma opłacać tytułem podatku zarobkowego 5% tytułem zaś dodatków do podatków 163%. (co w Galicyi gdzie dodatki do podatków nierzadko dochodzą do 200% nie jest nadzwyczajnością), w takim razie ta kasa tytułem podatku od owych K 3200 — które będzie miała z 4%-owych odsetek od lokacji K 80.000 — w papierach wartościowych zapłaci

K 160.—
do tego 163% dodatków do podatków „ 260.80
razem przeto K 420.80

Jeśli to trafi kasę, mającą czystego przychodu ponad K 100000. — do 200000. — a więc podlegającą podatkowi w wysokości 7½% podatek ten wyniesie K 631.20.

Jak już wyżej napomknęliśmy, władze podatkowe nie tak łatwo zechcą zastosować się do przytoczonego na wstępie orzeczenia trybunału administracyjnego i nie jest wykluczone, że kasy będą musiały praw swoich dochodzić w toku instancyj. Aby więc umożliwić kasom naszym zorientowanie się w tych specjalnych ustawach, zwalniających procenta od pewnych papierów wartościowych, podajemy poniżej wykaz tych papierów, przyczem wyliczamy tylko te, które i wedle przypuszczeń i wedle wykazów, pomieszczanych w rocznych zamknięciach znajdują się w posiadaniu kas galicyjskich.

W pierwszym rzędzie wymienić należy:

I Dług państwa a) Obligacje długu państwowego z konwersyi na podstawie ustawy z dnia 20 czerwca 1868 Dz. pp. Nr. 66. W § 1. tej ustawy powiedziano: „Wszystkie rodzaje ogólnego długu państwowego — z wyjątkiem pożyczki loteryjnej i niektórych dawniejszych długów, zmienia się w 5% jednolity dług, na który nakłada się podatek 16%-owy, nie mogący być podwyższonym. Co do pożyczki zaś loteryjnej z r. 1860 i 1864 ustawa ta postanawia w § 4, że ma być potrącany podatek od raty procentowej w wysokości 20%, natomiast dotychczasowe potrącanie podatku dochodowego odpada.

b) Renta złota na zasadzie ustawy z dnia 18. marca 1876 Dz. pp. Nr. 35.

Art. II. opiewa: Obligacje (te) będą oprocentowane po 4% rocznie od kapitału nominacyjnego. Wpłata odsetek, które są wolne od każdego podatku (jeder Steuer) nastąpi w tej walucie na jaką wydane obligacje opiewają.

c) 5%-wa wolna od podatku renta papierowa wedle ustawy z 11. kwietnia 1881 Dz. pp. Nr. 33.

§ 1. tej ustawy postanawia:

„Upoważnia się rząd, aby na pokrycie przewidzianego niedoboru 1881 roku wystarał się o sumę 50,000,000 złr. w. a. . . . przez wydanie obligacji długu, wolnego od podatku niezwrotnego oprocentowanego po 5 od sta etc.

II. Inne pożyczki, a) Pożyczka Komisji dla regulacji Dunaju.

W ustawach z 29. marca 1870 Dz. pp. Nr. 36. i z dnia 2 marca 1870 Dz. pp. Nr. 19. powiedziano:

„Procenta tej pożyczki zwolnione są od uiszczania podatku dochodowego, jakoteż od każdego innego podatku, który w miejsce tego przez przyszłe ustawy będzie zaprowadzony“.

Jeśli z tem postanowieniem porówna się tekst przywilejów późniejszej pożyczki, wydanej już za panowania nowej ustawy o podatkach osobistych w takim razie różnica ze względu na podatki jest zupełnie widoczna: W ustawie bowiem z 4 stycznia 1899. Dz. pp. Nr. 5. powiedziano w § 18: „Oznaczona w § 3 pożyczka jakoteż odnośne kupony zwolnione są od uiszczania stempli i należności.“ Tak więc o przywilejach podatkowych procentów od pożyczki, w tym wypadku zupełnie zamilczano.

b) Pożyczki komisji robót komunikacyjnych we Wiedniu.

Na zasadzie ustaw z 4. kwietnia 1893, Dz. pp. Nr. 50, z 9. kwietnia 1894. Dz. pp. Nr. 73 i z 23 maja 1896 Nr. 83 procenta tej pożyczki zwolnione zostały od podatku dochodowego, jakoteż od każdego podatku, który przez przyszłe ustawy w miejsce jego miały być zaprowadzony.

c) Pożyczka regulacji Adygi.

Do niej odnoszą się ustawy z 23. kwietnia 1879 Dz. pp. Nr. 64. z dnia 11 lipca 1880. Dz. pp. Nr. 76. i z dnia 17. sierpnia 1891. Dz. pp. Nr. 143.

d) Konwersye długów indemnizacyjnych.

Ustawą z dnia 4. stycznia 1893 Dz. pp. Nr. 6. o zarządzeniach z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego galicyjskiego w art. II. § 2 powiedziano „Odsetki od tej nowej pożyczki krajowej uwalnia się od podatku dochodowego jakoteż od wszelkiego podatku, któryby w przyszłości mocą ustaw na jego miejsce został zaprowadzony, pod tym warunkiem, że kraj koronny Galicya wynagrodzi skarbowi państwa w zupełności ubytek podatku dochodowego, który przypadałby od obligacji indemnizacyjnych galicyjskich jeszcze w obiegu będących (obszarów administracyjnych lwowskiego i krakowskiego tudzież Wielkiego księstwa krakowskiego) gdyby według planu były umarzane.

Podobne postanowienia istnieją dla konwersyi długu indemnizacyjnego:

Austrii wyższej w ust. z 14. maja 1887 Dz. pp. Nr. 46
Krajin w ust. z 17. czerwca 1888 Dz. pp. Nr. 121
Stryri w ust. z 17. grudnia 1888 Dz. pp. Nr. 186
Moraw w ust. z 6. czerwca 1890 Dz. pp. Nr. 117
Bukowiny w ust. z 1. grudnia 1893 Dz. pp. Nr. 174.

e) Inne specjalne pożyczki.

1) Pożyczka książy hrabstwa Tyrolu (ust. z dnia 30 marca 1895. Dz. pp. Nr. 47.

2) Pożyczka miasta Wiednia z roku 1867.

Ta 25. milionowa pożyczka została zwolnioną od podatku dochodowego najwyższem postanowieniem z 21. marca 1867 — rozporządzenie ministerstwa skarbu z 26. marca 1867 Dz. pp. Nr. 58.

3). Krajowa pożyczka kolejowa Stryjska ust. z 15. czerwca 1890 Dz. pp. Nr. 121.

4). Pożyczki dla lokalnych i małych kolei. Ustawa z dnia 31. grudnia 1894 Dz. pp. Nr. 2 ex 1895 której moc obowiązującą przedłużono ustawą z 24. grudnia 1905 Dz. pp. Nr. 216. do dnia 31. grudnia 1908 postanawia w art. VII i XVI że „procenta od takich pożyczek, które królestwa i kraje koronne, powiaty, gminy lub inne autonomiczne korporacje zaciągają celem dostarczenia kapitału lub przyczynienia się do budowy nowych lokalnych lub małych kolei, — a których umorzenie ma nastąpić najdalej w przeciągu 75 lat, są uwolnione od podatku dochodowego jakoteż od każdego nowego podatku pań-

stwowego, który na jego miejsce przez późniejsze ustawy miały być zaprowadzony.

III. Pożyczki na budowę poszczególnych budowli państwowych.

1) Pożyczka na budowę uniwersytetu w Gracu. (ust. z 7. maja 1890 Dz. pp. Nr. 87 z 24. kwietnia 1893 Dz. pp. Nr. 76. ust. z 14. kwietnia 1895 Dz. pp. Nr. 137.)

2) Pożyczki na budowę budynków dla poczt i telegrafów w Bielsku, Cilli, Litomierzycach, Piseku, Prościejowie (Prossnitz) Samborze i Cieplicach, (ust. z 12. czerwca 1894 Dz. pp. Nr. 124).

3) Pożyczki na budowę wyższej szkoły rolniczej we Wiedniu (ust. z 24. czerwca 1894 Dz. pp. Nr. 145)

4) Pożyczka na budowę wyższej szkoły technicznej we Wiedniu. (ust. z 24. czerwca 1894 Dz. pp. Nr. 146).

5) Pożyczka na budowę instytutu medycznego i fizykalnego we Lwowie (ust. z 14. sierpnia 1895 Dz. pp. Nr. 133).

6) Pożyczka na zakupno gruntów budowlanych pod budowę zakładów naukowych we Wiedniu, Lwowie i Krakowie (ust. z 30. grudnia 1895 Dz. pp. 6. ex 1896).

7) Pożyczka na przebudowę realności fabryki bronii we Wiedniu na cele uniwersytetu (ust. z 9. kwietnia 1896 Dz. pp. Nr. 57).

8) Pożyczki na rozszerzenie budynku instytutu medycznego czeskiego uniwersytetu w Pradze (ust. z 9. kwietnia 1896. Dz. pp. Nr. 58).

9) Pożyczka na zakupno własnego budynku dla wyższego gimnazjum w Nowym Sączu (ust. z 10. kwietnia 1896 Dz. pp. Nr. 80).

10) Pożyczka na budowę budynku dla III gimnazjum w Krakowie (ust. z 13. kwietnia 1896 Dz. pp. Nr. 62).

We wszystkich tych pod III wymienionych ustawach zawiera się postanowienie, że instytucje które udzieliły pożyczek na powyższe cele uwolnione są od podatku dochodowego i każdego podatku jaki w przyszłości w miejsce podatku dochodowego miały być zaprowadzony.

IV. Długi kolei państwowych.

1) Obligacje państwowe kolei Pilsen-Priesen (ust. z 8. czerwca 1884 Dz. pp. Nr. 91).

2) Obligacje państwowe kolei cesarskiej Elżbiety (ust. z 23. grudnia 1881 Dz. pp. Nr. 141 i ust. 16. marca 1890 Dz. pp. Nr. 39).

3) Obligacje państwowe kolei Eisenerz-Vordernberg (ust. z 28. lipca 1892 Dz. pp. Nr. 19).

4) Obligacje pierwszeństwa kolei lokalnej: Lublana-Stein (ust. z 12. kwietnia 1893 Dz. pp. Nr. 62).

5) Obligacje pierwszeństwa kolei Lwów-Czerńowiec-Jassy. (ust. z 22. czerwca 1894 Dz. pp. Nr. 139)

6) Obligacje państwowe kolei Franciszka, Józefa, kolei arcyksięcia Rudolfa i kolei przedarulańskiej (ust. z 8. kwietnia 1884. Dz. pp. Nr. 51 i ust. z 2. sierpnia 1892 Dz. pp. Nr. 131).

7) Obligacje pierwszeństwa kolei Karola Ludwika dla zebrania środków do budowy drugiego toru na linii Kraków Przemyśl i Przemyśl-Lwów, (ust. z 22. marca 1890 Dz. pp. Nr. 49).

8) Obligacje pierwszeństwa czeskiej kolei zachodniej morawskiej kolei granicznej i kolei morawsko-szląskiej (art. VII ust. z 11. grudnia 1894 Dz. pp. Nr. 229).

9) Ustawą z 27. grudnia 1893 Dz. pp. Nr. 199. nabył rząd szereg linii kolejowych od spółki austriackich kolei lokalnych, a w art. IV tej ustawy postanowiono, że „kuponny od tej pożyczki uwalnia się

od podatku dochodowego od nich przypadającego jakoteż od opłat stemplowych“.

10) Obligacje państwowe kolei arcyks. Albrechta (ust. z 28. sierpnia 1891 Dz. pp. Nr. 135),

11) Obligacje pierwszeństwa kolei Czerniowiec-Nowosielica (ust. z 27. grudnia 1893 Dz. pp. Nr. 10 ex 1894).

12) Obligacje wiedeńskiej kolei międzywrocławskiej (ust. z 30. maja 1839. Dz. pp. Nr. 88).

V. lunc:

a) Procenta od wkładek w pocztowej kasie oszczędności (ust. z 28. maja 1882 Dz. pp. Nr. 56) zwalnia procenta od wkładek w pocztowej kasie oszczędności od uiszczania podatku dochodowego i każdego który miejsce tego miałyby zastąpić.

b) Procenta od pożyczek dla popierania budowli wodnych. Ustawa z dnia 30. czerwca 1884 Dz. pp. Nr. 116 postanawia w § 11, że jeśli zebranie środków pieniężnych na te cele następuje w drodze wydania częściowych zapisów dłużnych, w takim razie może rząd przyznać procentom od tych pożyczek uwolnienie od podatku dochodowego jako też od tego podatku jaki w miejsce jego będzie wprowadzony, ludzież uwolnienie od należności stemplowej od kuponów. Jeśli kraje, powiaty, gminy lub spółki wodne przedsięwzięją melioracje, nie otrzymując zasiłku z funduszu melioracyjnego, może im rząd przyznać powyżej przytoczone ulgi stemplowe, należnościowe i podatkowe

Takie też ulgi przyznane zostały:

a) Wydziałowi krajowemu w Gorycyi (reskrypt c. k. ministerstwa skarbu z 30 listopada 1887 L. 38593).

b) Galicyjskiemu Wydziałowi krajowemu, (reskrypt c. k. ministerstwa skarbu z dnia 6. czerwca 1888 L. 2354 dla procentów od 4½%-wej pożyczki fl. 700000.

c) Margrabstwu Morawskiemu ustawa z 18. września 1891 (Nr. 55 Zb. ust. kraj.) dla procentów od 4%-wej pożyczki fl. 850000.— na regulację rzeki Beczwy.

Wspomnieć jeszcze w końcu należy o konwersjach długów państwowych przeprowadzonych już za panowania nowej ustawy o podatkach osobistych. Należy tu:

a) Obligacje gal. kolei Karola Ludwika. Ust. z dnia 26. marca 1907 Nr. 60 Dz. pp. upoważniła rząd do skonwertowania akcji kolei galicyjskiej Karola Ludwika przeistoczonych przez przestemplowanie na obligacje państwa. Art. I. tej ustawy opiewa: „W celu spłacenia akcji kolei galic. Karola Ludwika przeistoczonych przez przestemplowanie na obligacje państwa upoważnia się rząd do zaciągnięcia pożyczki w walucie koronowej, oprocentowanej najwyżej po 5 od sta z uwolnieniem od podatku, a to w ten sposób, aby przez to w porównaniu z dotychczasową spłatą roczną zapewnione było dla skarbu państwa stałe zaoszczędzenie.

b) Renta inwestycyjna Art. I. ustawy z 26 stycznia 1897 Dz. pp. postanawia: Celem spłaty względnie konwersji długów inwestycyjnych, spłacalnych w ratach amortyzacyjnych jako też celem pokrycia wydatków na cele inwestycyjne wydaje się obligacje opiewające na walutę ustanowioną ustawą z dnia 2. sierpnia 1892 Dz. pp. Nr. 126 Obligacje te są wolne od podatku i oprocentowane najwyżej po 3½ od sta.

c) Renta srebrna i papierowa. § 1. ustawy z dnia 16. lutego 1903 Dz. pp. Nr. 37 dotyczącej konwersji obligacji jednolitego długu państwa opiewa: „Upoważnia się rząd, by obligacje jednolitego długu państwa oprocentowanego w notach i brzęczącej mone-

cie faktycznie na 4·2% oprocentowane które wydano na podstawie ustawy z dnia 20. czerwca 1868 Dz. u. p. Nr. 66 na 4°-owe wolne od podatków, na koronową walutę opiewające obligacje zamienił, lub z gotówki uzyskanej przez wydanie takich obligacji w pełnej imiennej kwocie wypłacił. Obligacya ta musi przysporzyć skarbowi państwowemu stałą oszczędność w stosunku do dotychczasowego obciążenia procentami. Ustalenie formy i treści nowych obligacji oraz warunków ich umorzenia pozostawia się ministrowi skarbu.

d) Obligacje pierwszej węgiersko-galicyskiej kolei żelaznej i węgierskiej kolei zachodniej.

W art. III ustawy z dnia 15. maja 1905 Nr. 79 Dz. pp. dotyczącej wykupna tej kolei powiedziano: „Na pokrycie kredytu potrzebnego na spłaty kapitałowe które w myśl artykułów I i II tej ustawy rząd ma uskutecznić do rąk spółek lub ich likwidatorów tytułem wykupna austriackich linii pierwszej węgiersko-galicyskiej kolei żelaznej i węgierskiej kolei zachodniej oraz na pokrycie przewidzianej alternatywnie w art. II. spłaty pięcioprocentowej pożyczki pierwszeństwa węgierskiej kolei zachodniej, wolno wydać obligacje renty, utworzonej ustawą z dnia 2. sierpnia 1892 Dz. u. p. Nr 131⁴.

Rencie tej jak wyżej wspomniano przyznane zostało uwolnienie od podatków.

Klauzule przerzucające podatki a nowa ustawa konwersyjna.

Reskrypt c. k. ministerstwa skarbu z 18. lipca 1908 L. 38179 prawdopodobnie podany do wiadomości wszystkich zakładów kredytowych, kas oszczędności opiewa:

„Ulgi należnościowe wedle ustawy z 22. lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49, gdy zachodzą wszystkie zresztą ustawowe warunki, mogą być w szczególności wtedy przyznane, jeśli, stosownie do postanowienia §. 2. ust. 1. lit. a) cit. leg. ze skryptu dłużnego wynika, że stopa procentowa znizoną została na cały czas trwania pożyczki i że znizenie to wynosi przynajmniej $\frac{1}{4}\%$.

Przytem należy wedle §. 3. al. 1. (zdanie końcowe), wciągniętą do ksiąg gruntowych stopę procentową dawnej pretensyi porównać ze stopą, jaka ma być płacona wedle umowy od nowej pretensyi, jeśli to umówione oprocentowanie jest wyższe, niż stopa procentowa nowej pretensyi, mająca być zaplana w księgach gruntowych.

Wedle §. 3. alinea ostatnia ustawy mają być wszystkie peryodyczne świadczenia, umówione obok procentów przy nowej pożyczce doliczone do procentów, zaś punkt 6. przedostatni ustęp instrukcyi, wydanej rozporządzeniem ministerstwa skarbu z 14. marca 1907 L. 19154, zaznacza, że prócz odsetek i inne świadczenia peryodyczne przy porównaniu wysokości stopy procentowej dawniejszej i nowej wierzytelności podlegają zasadom, ustanowionym w §. 3. al. 1.

Instytucje kredytowe do skryptów dłużnych przyjmują z reguły tzw. podatkowe klauzule (Steuerüberwälzungsklauseln), które rozmaite co do formy, z reguły zawierają przyjęcie przez dłużnika zobowiązania, że wierzycielowi zwróci wszystkie podatki i publiczne daniny wraz z dodatkami, jakie nałożone będą teraz lub w przyszłości na procenta od pożyczki lub na samą wierzytelność pożyczkową, tak, aby wierzyciel miał na każdy wypadek zapewniony pełny pobór umówionych procentów.

Nie można zaprzeczyć, że te zwroty podatków, które muszą wyrównywać dłużnicy hipoteczni stosownie do tej klauzuli, muszą być skwalifikowane jako peryodyczne świadczenia po myśli wyż. przytoczonych postanowień nowej ustawy konwersyjnej, gdyż tych poszczególnych zwrotów podatkowych nie żąda się z jakiegoś, za każdym razem osobnego (samostnego) tytułu prawnego, lecz owszem prawo do wszystkich zwrotów, jakie mają mieć miejsce choćby tylko warunkowo, w czasie trwania pożyczki, wywodzi się z jednego, a mianowicie umownego zobowiązania się dłużnika

Przytem zupełnie bez znaczenia jest ta okoliczność, że wymiar roczny tych zwrotów nie da się cyfrowo określić ze skryptów dłużnych, lub że nie da się w sposób rachunkowy wyprowadzić, — gdyż wszędzie tam, gdzie stosownie do klauzuli podatkowej prócz umówionych procentów terazniejszy lub przyszły zwrot podatków ma być brany w rachubę, nie może być w żaden sposób mowy o tem, jakoby w myśl §. 2. ust. 1. lit. a) ustawy konwersyjnej wynikało, że stopa procentowa stale o pewną wysokość (najmniej $\frac{1}{4}\%$) zostaje znizoną.

Z interpretacyi przeto ustawy wynika, że w razie przyjęcia tych klauzul w wyż. wspomnianej formie do skryptu dłużnego, ulg należnościowych po myśli §. 2. ust. 1. lit. a) domagać się nie można. Ewentualne, cyfrowe w procencie ustanowienie w skrypcie dłużnym — zwrotu podatku nie przeszkadzałoby natomiast bez kwestyi ulgom konwersyjnym, jeżeli przy jego doliczeniu umówione procenty w porównaniu ze stopą procentową zaintabulowanej wierzytelności, dadzą jeszcze zawsze napięcie najmniej $\frac{1}{4}\%$ na korzyść dłużnika.

Wywody powyższe doprowadzają do tego wyniku, że władza skarbowa byłaby uprawnioną we wszystkich tego rodzaju wypadkach, które należałoby traktować wedle nowej ustawy konwersyjnej, odmawiać ulg konwersyjnych i przypisywać przypadające należności podług ogólnych postanowień należnościowych.

Ministerstwo skarbu nie zapoznaje atoli, że natchmiastowe ścisłe zastosowanie wyż. przytoczonych ustawowych postanowień, zwłaszcza wobec krótkiego trwania nowej ustawy konwersyjnej, mogłoby być odczute przez interesowane strony jako za nagłą zmianą.

Z tych tedy powodów widzi się ministerstwo skarbu spowodowane, pro praeterito zaniechać zastosowania wyż. wymienionych przepisów. Wykluczających prawo do ulg konwersyjnych i w tym celu zarządza co następuje:

1. a) Konwersye zapisane aż do włącznie dnia 31. sierpnia 1908 do dziennika A przez krajowe zakłady lub przez filie zakładów, wymienionych w §. 4. rozporządzenia wykonawczego z 25. lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 50, z żądaniem ulg konwersyjnych wedle §. 2. i nast. ustawy z 22. lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49, nie mają napotykać na trudności, z powodu, że znajduje się w skrypcie dłużnym klauzula co do przerzucenia na dłużnika podatków.

O ile z powodu klauzuli tego rodzaju wpisy do dziennika A zostały już zakwestyonowane, lub też co do odnośnych aktów dziennika B nastąpiło przypisanie należności, należy odstąpić od zarzutów, względnie przypisaną należność z reguły odpisać.

Środki prawne, jakieby przeciw tego rodzaju przypisaniu należności zostały wniesione, o ile chodzi o odmówienie ulg tylko z powodu istnienia klauzul, należy ze stanowiska prawnego oddalać, równocześnie atoli z powołaniem się na niniejszy reskrypt

załatwiać przychylnie, przyczem naturalnie zwrot kwoty wraz z odsetkami po siedm od sta z najbliższej raty amortyzacyjnej“

Zwrot już zapłaconych należności nie będzie atoli miał miejsca, skoro przypis należności nie zacepiony urosł w moc prawną.

b) Po myśli dwóch ostatnich ustępów punktu 1. a) należy także postępować, gdy chodzi o dokumenty konwersyjne, wystawione do włącznie 31. sierpnia 1908, a zawierające klauzulę, przerzucającą podatki, co do których zaciągnięte do dziennika wzór A dlatego nie nastąpiło, ponieważ zakład konwertujący z innego jakiegoś powodu, a nie z powodu istnienia klauzuli niesłusznie nie starał się o ulgi należyciowe, dłużnicy jednak hipoteczni podnieśli pretensję swą do ulg konwersyjnych, czy to w drodze rekursu przeciw wymiarowi, czy też wyjątkowo w drodze podania o orzeczenie władzy skarbowej.

2) Co do dokumentów konwersyjnych, które zawierają klauzulę przerzucającą podatki i będą wciągnięte do dziennika wzór A w czasie od 1. września 1908 do włącznie 30. czerwca 1909, lub które pod warunkami określonymi w punkcie 1. b) bez wpisania (do dziennika A) będą wystawione, mają mieć analogiczne zastosowanie zarządzenia wymienione w punkcie 1. a) i b) tego reskryptu pod tym atoli warunkiem, że zakłady konwertujące osobnymi oświadczeniami zrezygnują wobec dłużnika z wykonania klauzuli przerzucającej podatki.

3. Wreszcie co do konwersyj przeprowadzonych przez zagraniczne instytucje kredytowe, która po myśli §. 10. ustawy z 22. lutego 1907 Dz. p. p. mają wnieść prośbę osobną o przyznanie ulg należyciowych, — należy ulg tych nie odmawiać z powodu przyjęcia klauzuli do skryptu dłużnego zeznanego po dzień 31. sierpnia 1908, względnie o ile ulgi te zostały już przyznane, nie należy ich odwoływać.

Zresztą należy postępować analogicznie do zasad, wypowiedzianych w punkcie 1. a)

Co się tyczy skryptów dłużnych, która mają być wystawione w czasie od 1. września 1908 do 30. czerwca 1909 mają być deklaracje rezygnujące po myśli punktu 2. przedłożone w terminie, który ustanowi władza skarbową I. instancji“.

Reskrypt ten z jednej strony uważać należy za zbyt czyny, z drugiej zaś strony za niesłuszny, gdyż obecnie klauzule zastrzegające zwrot podatków są zupełnie bezprzedmiotowe.

Wedle §. 2. ustawy z dnia 22. lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49, konwersje mogą tylko wówczas liczyć na ulgi należyciowe, jeśli nowa pożyczka zaciągnięta jest: „w publicznych instytucjach kredytowych, nie wyłączając kas oszczędności, opartych na regulatywie, zakładów ubezpieczeń, zarejestrowanych stowarzyszeń kredytowych i zaliczkowych i wspólnych kas sierocych“, a więc w zakładach, które swoje nadwyżki bilansowe mają opodatkowywać wedle II. rozdziału ustawy o podatkach osobistych z r. 1896.

Jakiż cel miały, względnie mają te klauzule przerzucające podatki. Odpowiedź wyniknie sama, z przytoczenia brzmienia odnosnych ustępów ze skryptów dłużnych niektórych kas. I tak np.:

W skrypcie galicyjskiej kasy oszczędności czytamy: „...„Zarazem obowiązuję się wszelkie podatki, należności, opłaty publiczne, krajowe lub gminne, któreby z tytułu kapitału, procentów, prowizji lub wogóle z tytułu niniejszej pożyczki po myśli teraz obowiązujących lub też w przyszłości wydanych ustaw do zapłaty przypadły, galicyjskiej kasie oszczędności z prowizją zwłoki siedm od sta zwrócić, gdybym zaś tych wydatków nie zwrócił, upoważniam galicyjską kasę oszczędności we Lwowie do potrącenia wydanej

W skrypcie dłużnym powiatowej kasy oszczędności w Zaleszczykach: „Zrzekam się przytem prawa strącenia od przypadających rat tej pożyczki tak podatku dochodowego, jakoteż jakiegokolwiek innego podatku, któryby na kapitał lub na procenta nałożony został, a gdyby powiatowa kasa oszczędności w Zaleszczykach taki lub inny tego rodzaju podatek zapłaciła, obowiązuję się zwrócić tejsze zapłaconą tym tytułem kwotę wraz z procentami kwotę . . . od sta od dnia uskutecznionej przez tejsze zapłaty“.

W skrypcie dłużnym powiatowej kasy oszczędności w Tarnobrzegu klauzula ta brzmi:

„Zrzekam się prawa strącenia od przypadających rat podatku dochodowego lub jakiegokolwiek innego podatku, któryby w przyszłości na kapitał lub procenta nałożony został, a obowiązując się do opłacania wszelkich takich podatków z własnych funduszy, bez regresu do powiatowej kasy oszczędności w Tarnobrzegu, obowiązuję się zarazem tejsze kasie, na wypadek, gdyby taki podatek z jakiegokolwiek powodu wprost zapłaciła, zwrócić zapłaconą kwotę najpóźniej przy uiszczeniu najbliższej półrocznej raty wraz z procentem w stosunku . . . od sta rocznie od dnia nastąpanej zapłaty w kasie podatkowej liczyć się mającym“.

W skrypcie miejskiej kasy oszczędności w Dobromilu czytamy:

„Obowiązuję się wykazać kasie oszczędności, iż opłaciłem zapadłe . . . rządowe, krajowe i gminne podatki i daniny . . . i zwrócić kasie oszczędności zapłacony w zastępstwie mojem . . . podatek dochodowy lub inny tego rodzaju wraz z procentami od dnia uiszczonej przez kasę zapłaty“.

Jak z tego zestawienia widać, tekst tych klauzul jest różnorodny, atoli cel ich jeden i ten sam, a mianowicie ten, aby nałożyć na dłużnika obowiązek zwrotu tych podatków i danin, jakieby w jego zastępstwie wierzyciel, t. j. kasa oszczędności zapłaciła.

Aby zrozumieć materyalne znaczenie tych klauzul, należy cofnąć się do czasów przed wejściem w życie nowej ustawy podatkowej z roku 1896. Otóż patentem cesarskim z dnia 10. października 1849 Dz. p. p. Nr. 412 do istniejących wówczas podatków realnych, t. j. do podatku gruntowego i domowego, wprowadzono nadzwyczajny dodatek w wysokości jednej trzeciej należyci podatkowej. Równocześnie przyznano posiadaczom gruntów i domów, którzy ten dodatek uiszczają, prawo odciążania przy spłatach, które oni tytułem odsetek lub innych rocznych świadczeń od długów na ich posiadłości gruntowej lub domowej ciążących mają uskutecznić, 5% i zaliczyć tę kwotę uprawnionemu do poboru procentu jako zapłatę. Wierzyciele mają obowiązek na żądanie dłużnika w ten sposób potrąconą kwotę pokwitować, jako odebraną zapłatę.

Patent zaś z 29. października 1849 Dz. p. p. Nr. 439 uwzględniając to opodatkowanie postanawia w §. 2. a) co następuje:

„Dochód od posiadłości podlegającej podatkowi gruntowemu lub domowemu, tudzież od kapitałów i przychodów na takiej posiadłości ciążących, podciągnięty już jest pod podatek przez nadzwyczajną dopłatę do podatku gruntowego i domowego, tudzież przez udzielone posiadaczowi realności prawo odciążenia podatku od prowincyi i przychodów z rzeczonych kapitałów, paragrafami 5. i 6. patentu z dnia 10. października br. rozporządzone“.

Posiadacze więc gruntów i domów byli uprawnieni to uzupełnienie podatku dochodowego od za-

placonych przez nich procentów od skryptu dłużnego w drodze potrącenia zrekompenzować. Ponieważ atoli w chwili wydania tej ustawy ani kapitały pożyczkowe nie były zbyt płynne, ani też stosunki kredytowe nie były bardzo rozwinięte, mogli wierzyciele, to im przypisane świadczenie podatkowe przerzucić na dłużnika. Ustawa w tem nie stała na przeszkodzie, bo zakazu takiego przerzucenia nie było i w ten sposób musieli się dłużnicy poddać woli wierzyciela.

Stąd też pochodzą owe klauzule przerzucające podatki, przyjęte niemal do wszystkich skryptów dłużnych.

Nowa ustawa o podatkach osobistych z dnia 22. października 1896 Dz. p. p. Nr. 220. zerwała z tem prawem potrącenia podatku, względnie z prawem potrącenia z procentów.

W art. II. ust. 2. ustawy wprowadzającej postanawia:

„Wskutek tego ma także ustać przyznane ces. patentem z 10. października 1849 Dz. u. p. Nr. 412. posiadaczom gruntów i domów prawo odciągania podatku przy spłatach, które oni tytułem odsetek lub innych rocznych świadczeń od długów na ich posiadłości gruntowej lub domowej ciężących mają uskutecznić“.

Zachodzi teraz pytanie, czy wobec nowej ustawy o podatkach osobistych mają te klauzule przerzucające podatek jaki cel i czy należy je nadal pomieszczać w skryptach, czy nie.

Odpowiedź na to znajdziemy po rozważeniu następujących momentów:

Procenta, jakie uzyskują zakłady obowiązane do publicznego składania rachunków z pożyczek hipotecznych nie podlegają, w myśl obowiązujących ustaw podatkowych, jako taki, podatkowi rentowemu (§. 125 ust. 13.), ani też podatkowi osobistodochodowemu. Nie podlegają one też żadnemu obowiązkowi podatkowemu u dłużnika, wyjąwszy przypadku z §. 94 c) ust. pod. Lecz i w tym wypadku chodzi tylko o niewyłączanie procentów z podstawy do opodatkowania od podatku zarobkowego (wedle rozdziału II.), który ma być przypisany płacącemu procenta lub przedsiębiorcy.

Jeśli zatem obowiązany do płacenia procentów nie przyjdzie w to położenie, płacić podatek za tego, który jest uprawniony do pobierania procentu. więc też nie będzie miał żadnego prawnego tytułu do żądania bonifikaty i wobec tego rzeczywiście ta klauzula co do przerzucenia podatków w skryptach dłużnych i dokumentach cassyjnych zakładów kredytowych jest zbędna.

A nawet jeśli by te klauzule miały na oku jakieś przyszłe zmiany postanowień podatkowych, to i tak takie zastrzeżenie nie wiele znaczy wobec ogólnego postanowienia, że procenta mają wierzycielowi wpływać nienaruszone i nieukrócone pod grozą zapadłości całego kapitału.

Wobec udowodnionego w ten sposób zupełnego materialnego braku znaczenia tych klauzul, musi się inaczej przedstawić ich traktowanie pod względem należytości wedle ustawy konwersyjnej.

Bo skoro klauzule te nie mają materialnej wartości i znaczenia, więc nie może z nich wynikać ani pośrednie, ani bezpośrednie podwyższenie świadczeń, które przy pożyczkach konwersyjnych mają być porównane ze względu na starą i na nową stopę procentową.

Lecz nawet pomijając materialne znaczenie tych klauzul, nie mogą one wpłynąć niekorzystnie na prawo do ulg należytościowych, jeśli one są pomieszczone w skryptach tych pożyczek, które mają być skonwertowane. W tych bowiem wypadkach przy

porównaniu świadczeń, do stopy procentowej dawnej pożyczki musi być doliczony ciężar z tej klauzuli wypływający, tak, jak i przy nowej pożyczce, — korzyść więc z konwersji wyrazi się przeto w tej samej cyfrze, jak przy porównaniu samej stopy procentowej dawnej i nowej.

Jakkolwiek przeto cały ten reskrypt ministerjalny jest zupełnie niepotrzebny i może tylko wywołać nieuzasadnione zaniepokojenie instytucyj kredytowych, to przecież należy kasom oszczędności zalecić, aby wszystkie dotąd przeprowadzone na podstawie ust. z 22. lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49 konwersje dokładnie przejrzały i wszystkie wypadki, w których klauzule przerzucające podatki nie znajdują się w obu skryptach dłużnych (dawnym i nowym), lecz tylko w nowym, podały do wiadomości władz skarbowych z uwagą, że z powodu braku materialnego znaczenia tych klauzul, warunki do uzyskania ulg konwersyjnych nie mogą być kwestyonowane.

Gdyby atoli władze skarbowe stanęły na innym stanowisku, należy przeciw takiemu orzeczeniu wnieść rekurs a nadto zawiadomić Związek galicyjskich kas oszczędności, który w połączeniu z innymi związkami w Austrii istniejącymi w drodze właściwej starać się będzie o cofnięcie tego reskryptu.

Galicyjska Kasa oszczędności w Sejmie.

Komisyja bankowa przedłożyła w ubiegłej sesji sejmowej następujące sprawozdanie o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy Oszczędności:

Sprawozdaniem z dnia 16. czerwca 1908 prze kazanem komisji bankowej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 16. września b. r. wnosi Wydział krajowy o udzielenie absolutorium zarządowi Gal. Kasy Oszczędności z jej rachunków za r. 1907.

Gdy wniosek ten opiera się na rachunkach przez powołane do tego statutem organa Kasy oszczędności sprawdzonych i bez zastrzeżenia i uwagi przyjętych, przeto komisya bankowa, przestrzegając zasady, że badanie poszczególnych pozycji rachunkowych przekracza jej atrybucye, a polegając na dostarczonych jej w myśl statutu Galic. Kasy Oszczędności faktycznych podstawach, uzasadniających przedłożenie Wydziału krajowego zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi, aby Wysoki Sejm udzielił zarządowi Gal. Kasy Oszczędności absolutorium z rachunków za rok 1907.

Obraz stanu majątkowego Kasy oszczędności i jej działalności, jak się z tych rachunków okazuje, daje powód do następujących uwag:

Wkładki Kasy Oszczędności zmniejszyły się w roku sprawozdawczym o 3,207.242 kor. Ubytek ten tłumaczy się częściowo stosunkami na targu pieniężnym, który stale jeszcze cechuje znaczne zapotrzebowanie gotówki. Rachunkowo ubytek ten w zamknięciu za rok 1907 zmaliał przez dopisanie niepodjętych procentów w kwocie 2,851.119 K do sumy 456.123 K. Z tego całego kapitału wkładowego część mianowicie fundusze lokowane w gmachu własnym (1.950.000 K) i w tak zwanych interesach w likwidacji (10,417.548 K) razem więc 12,367.458 K dotąd stale nie daje żadnego dochodu. Jest więc zupełnie martwą. Dalsza zaś część ulokowana statutowo w efektach (14,462.311 K) tylko w formie kuponu daje dochód, ale z właściwego obrotu interesów jest wycofaną.

Zarząd kasy miał tedy wogóle w obrocie
tylko 68,838.77 K
a z tego w efektach funduszu obrotowego
wogo 14,462.311 „
w obrocie gotówką tedy tyko 54,376.456 K

Kupon efektów funduszu obrotowego równa się prawie procentom od wkładek oszczędności opłacanych, a więc z obrotu gotówką musi Kasa Oszczędności osiągnąć tak znaczny zysk, iżby wystarczył na pokrycie wszystkich kosztów administracyjnych na oprocentowanie tej części kapitału wkładowego, która, jak powyżej wykazano, jest martwą.

Zarząd Kasy Oszczędności istotnie nieprzerwanie wykazuje takie zyski, a nadto jeszcze nadwyżki zysków, które wynosily:

za rok 1904	155.932 K
„ „ 1905	233.412 „
„ „ 1906	327.302 „

W roku 1907 nadwyżka ta wynosiła rachunkowo 258.471 K i została w następujący sposób użyta:
na amortyzację nowo zakupionych ruchomości 204 K
na odpisy stacyi elektrycznej 5.284 „
na dotacje funduszu wątpliwych wierzytelności 42 786 „
na pokrycie strat poniesionych na spadku kursu efektów funduszu obrotowego 210.197 „
razem 258 471 K

Z pozycyi tych kwota 210.197 K na pokrycie strat w kursie efektów funduszu obrotowego daje tylko rachunkowy wyraz kursowej różnicy w stanie efektów Kasy Oszczędności. Gdy Zarząd Kasy Oszczędności w myśl statutu te lokacje w papierach utrzymywać musi, gdy dalej spadek ich kursu nie jest indywidualny, ograniczony do tych tylko papierów, ale generalny, bo obejmował w r. 1907 wszystkie walory targu lokacyjnego; gdy więc ta strata na kursie jest z jednej strony poniekąd finansowem zdarzeniem elementarnem, od którego się Zarząd Kasy Oszczędności uchronić nie mógł, a z drugiej strony kurs tych efektów spadł poniżej normalnej granicy oprocentowania, a doświadczenie uczy, że przy zmianie ogólnego położenia stopa procentowa wraca do normalnego poziomu, i w ślad za nią także kurs efektów do wyższego stanu, przeto kwota powyższa 210.197 K obejmująca te straty kursowe na ocenę obrotu i osiągniętego z niego zysku wpływać nie może. Faktycznie obrót Kasy Oszczędności w r. 1907 dał nadwyżkę zysku w kwocie 210.197 K, jakkolwiek Kasa Oszczędności z przytoczonych powyżej przyczyn wstawić jej nie może.

Okoliczność tę podnosi z naciskiem Komisya bankowa, bo stwierdza, że obrót Kasy Oszczędności rok rocznie daje nadwyżki ponad opędzenie wszystkich kosztów zarządu i ponad oprocentowanie całego kapitału wkładowego — fakt znamieny i bardzo ważny dla oceny właściwej drogi ku ostatecznej sanacyi Kasy Oszczędności.

Złem, które wywołało przesilenie w Kasie Oszczędności i dotąd jest źródłem jej niedomagania, są t. zw. interesa w likwidacyi. Pod tą nazwą prowadzi Kasa Oszczędności od chwili wdrożenia akcji sanacyjnej przedsiębiorstwa naftowe, w których ulokowanych jest 15% kapitału wkładowego. Agendy te były od lat szeregu przedmiotem szczególniejszej troski Wysokiego Sejmu. W licznych uchwałach swoich wzywał Wysoki Sejm zarząd kasy, aby zmierzał do zaniechania tych agend, do zakończenia interesów w likwidacyi.

Uchwały Wys. Sejmu pozostawały bez skutku, z powodu, że sfinalizowaniu tych interesów stały na przeszkodzie z jednej strony czynniki od woli zarządu zupełnie niezależne — z drugiej strony nadzieje odzyskania strat przez korzystne tych interesów rozwikłanie.

A przecież czas najwyższy zaniechać ryzykownej lokacyi. Ograniczona od pierwszej chwili do likwidacyi obiektów naftowych Kasa nie mogła, jak to słusznie dyrekcyja podnosi, oprzeć ich na szerokiej podstawie, nie mogła i nie może postępować za prawdami chwili, nabywać coraz nowe tereny, cieszące się chwilowo większem uznaniem i wzięciem, zakładać nowe kopalnie — jak to czynią zawodowi przedsiębiorcy, aby zrównoważyć upadek dawnych, była i jest do jednego miejsca przywiązana, co koniecznie zwiększa procent ryzyka, właściwego każdemu naftowemu przedsiębiorstwu wiertniczemu.

Niestety wszelkie próby sprzedaży spełzły na niczem. Obok coraz to słabszej produkcyi, a więc gorszego stanu przedsiębiorstw, przyczynił się jeszcze do zniweczenia wszelkiej nadziei sprzedaży niepomyślny na ogół stan targu pieniężnego, wzmagający się ciągle aż do tej chwili brak i skutkiem tego podrożenie gotówki.

Najdosadniej cechuje usposobienie targu fakt, że przy licytacyi niektórych obiektów w Kosmaczu, którą wdrożyć musiała Kasa Oszczędności celem uregulowania stanu tabularnego, oprócz niej nie zgłosił się żaden reflektant, a Kasa Oszczędności nabyła je za najniższą ofertę, nie pozostającą w żadnym stosunku do wartości, jaką owe kopalnie przedstawiały.

A gdy celem uregulowania stosunku prawnego Kasy Oszczędności do obiektów naftowych w Borysławiu i Schodnicy w dniach 19. marca 1907, 5. grudnia 1907 i 6. lutego br. odbyła się przed c. k. Sądem powiatowym w Jabłonowie i w Drohobyczu wdrożona przez Kasę Oszczędności przymusowa licytacya wszystkich nieruchomości i uprawnień naftowych przez p. Wacława Wolskiego, śp. Stanisława Szczepanowskiego i Kazimierza Odrywolskiego Kasie Oszczędności w celu likwidacyi oddanych, nabyła je również Kasa Oszczędności za najniższą ofertę 96 566 K 35 h, gdyż z wyjątkiem jej, nikt do licytacyi nie stanął.

Bez kwestyi mogły milionowe sumy na licytowanych obiektach I-o loco na rzecz Kasy Oszczędności intabulowane odstręczać od chęci konkurowania przy ich licytacyi. Prak jednak wszelkiego zainteresowania się, którego dowód dał cały przebieg przewodu licytacyjnego, jest przecież bardzo znamienym dla opinii sfer powołanych, o żywotności tych przedsiębiorstw naftowych.

Gdy w ten sposób wszelkie nadzieje sprzedaży zawiodły i gdy Kasa Oszczędności po kilkuletnich doświadczeniach nie mogła się już dalej łudzić, że własny zarząd stanowczo się nie opłaca, czyniła od lat dwóch jak najenergiczniejsze wysiłki, ażeby — jeśli już nie pozbyć kopalnie, to przynajmniej ich dalsze prowadzenie oddać w trzecie ręce bez dalszej odpowiedzialności Kasy. W obecnym roku ułożyły się wreszcie w ten sposób stosunki, że można było dzierżawę do skutku doprowadzić.

Jedne kopalnie oddane zostały w dzierżawę na lat kilka z prawem prolongacyi po stronie dzierżawcy aż do upływu czasokresu uprawnienia naftowego, inne wydzierżawiono na cały okres uprawnienia. Tak tedy ustał w bieżącym roku własny zarząd w kopalniach Kasy Oszczędności, a jego miejsce zajęła dzierżawa i zarząd Kasy Oszczędności spodziewa się z tego źródła rocznego dochodu od 50.000 K do 80.000 K.

W ten sposób już dziś obliczyć można, jak minimalną kwotę Kasa Oszczędności odzyska z funduszków ulokowanych w przedsiębiorstwach naftowych. a tem samym staje się aktualnym pytanie, jak usuwać z bilansu tę pozycję „czynną” przeszło 10,000.000, której faktycznie nie ma.

Już w sprawozdaniu swem z 2. listopada 1904, poruszyła Komisya bankowa dwie myśli: po pierwsze uzupełnienie funduszu obrotowego Kasy Oszczędności przez dostarczenie jej odpowiedniej dotacyi przez kraj, którąby Kasa następnie z rocznych dochodów oprocentowywała i umarzała, a powtórnie równocześnie z tem zniesienie gwarancyi krajowej za wkładki, a więc refundowanie kapitału obrotowego Kasy Oszczędności do pełnej sumy wkładek w zamian za uwolnienie kraju od obowiązku poręki. Chociażby myśl druga, t. j. zniesienie gwarancyi kraju poważne nastroczała trudności, a jej doraźne przeprowadzenie z przyczyn natury prawnej nawet na nieprzezwyciężone natrafiłoby przeszeszkody, myśl pierwsza zatrzymuje doniosłe znaczenie i zasługuje na poważny rozbiór.

Zachodzą trzy pytania: czy i jak kraj miałby dokonać takiej dotacyi funduszu obrotowego kasy bez uszczuplenia swego własnego kredytu? Czy mógłby to uczynić bez narażenia skarbu krajowego na stratę, t. j., czy Kasa Oszczędności byłaby w stanie opłacać procent od dotyczącej pożyczki i ją odpowiednio umarzać? czy przez taką operacyę przyspieszonoby chwilę odzyskania własnego kapitału kasy Oszczędności do pełnej kwoty wkładek?

Odpowiedź na pierwsze pytanie jest bardzo prosta. Kasa Oszczędności jest statutowo obowiązana najmniej 15% kapitału obrotowego lokować w papierach mających pupilarne bezpieczeństwo. Obecnie te przymusowe lokacye w efektach wynoszą okragło 15,000.000 K. Gdyby kraj dostarczył Kasie Oszczędności 10 milionów koron w swych obligacyach, które niezawodnie jak wszystkie inne pożyczki krajowe miałyby bezpieczeństwo pupilarne, a na giełdzie byłyby notowane, to Kasa Oszczędności użyłaby tych papierów pupilarnych jako lokacyi dla swego funduszu obrotowego zamiast tych efektów (jak renty, priority etc.), które dziś posiada. Prostu zamieniłaby lokacyę, sprzedając jedne papiery, a składając w ich miejsce przez kraj dostarczone obligacye.

W ten sposób kraj dostarczyłby Kasie funduszków bez odwołania się do kredytu publicznego, a Kasa uzyskałaby gotówkę przez spieniężenie części dotychczasowych swych walorów.

Drugie pytanie: czy Kasa Oszczędności byłaby w stanie oprocentowywać i umarzać dostarczony przez kraj fundusz?

Odpowiedź zależy od tego, z jakim zyskiem mogłaby Kasa użyć tych funduszków w obrocie bankowym? Gdy dzisiejszy przeciętny zysk z kapitałów będących w faktycznym obrocie bez uwzględnienia kosztów administracyi wynosi $5\frac{1}{2}\%$; gdy dalej nowe fundusze w obrót wprowadzone żadnych dalszych kosztów nie powodują, a nadto niezawodnie przeważnie w kredycie krótkoterminowym dadzą wyższy nad przecięcie zysk, to stopa $5\frac{1}{2}\%$ z pewnością uchodzić będzie za skromną kalkulacyę zysku spodziewanego.

Ponadto miewa Kasa Oszczędności, jak to na wstępie tego sprawozdania wykazano, czyste zyski, które w ostatniem trzechleciu stale sumę 200 000 K i to przeważnie dość znacznie przewyższały (n. p. 327.302 K w r. 1906). Gdyby tedy tych czystych rocznych zysków w minimalnie przypuszczalnej kwocie 200.000 K łącznie z minimalnym $5\frac{1}{3}\%$ zyskiem z obrotu nowych 10 milionów, t. j. z kwotą 550.000 K, razem

tedy kwotę 750.000 K użyto na oprocentowanie i amortyzacyę owych przez kraj dostarczonych 10 milionów, to możnaby dokonać umorzenia w przeciągu około 20 lat, a gdyby zyski roczne były wyższe od tu przyjętych, nawet znacznie prędzej.

W ten sposób możnaby niejako kalendarzowo oznaczyć upragnioną chwilę, w której nastąpi pokrycie niedoboru funduszków Kasy Oszczędności — początek odrodzenia Kasy jako instytucyi o zadaniu społecznem.

W tem mieści się już odpowiedź na trzecie pytanie.

A może wśród tej akcyi w przyszłości znajdzie się też i chwila i sposób, aby kraj uwolnić od oblięga, które tak poważnie obciąża kredyt kraju.

Okazuje się tedy, że operacya przez komisję bankową zalecana, odpowiada celowi: doprowadza do refundowania kapitału obrotowego Kasy, skarbu krajowego na żadne niebezpieczeństwo nie naraża, a Kasie Oszczędności daje możność wprowadzenia świeżych funduszków 10 milionów w obrót, który zasilili rozmaite dziedziny gospodarstwa krajowego, kredytu łączące, a dziś z brakiem gotówki walczące.

Polecając powyższe uwagi poważnej rozwadze Wydziału krajowego, wnosi komisya bankowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie gal. Kasy Oszczędności we Lwowie.

2. Sejm udziela zarządowi gal. Kasy Oszczędności we Lwowie absolutorium z rachunków tej Kasy za rok 1907.

Wnioski powyższe bez dyskusyi przyjęte zostały.

Notatki.

Wiec urzędników bankowych i kas oszczędności, zwołany przez Lwowskie Koło Państwowego Związku urzędników bankowych i kas oszczędności odbył się dnia 22. listopada rb. pod przewodnictwem pp. Ulmera i Hauswalda w sali Kasyna urzędniczego

Przedmiotem wiecu była sprawa ubezpieczenia urzędników prywatnych.

Liczne zgromadzenie w którym udział wzięli posłowie do parlamentu Tomaszewski, Hudec i Breiter — powitał prezes organizacyi p. Szancer, poczem sekretarz Centralnego Związku p. Stein z Wiednia wygłosił dłuższy referat o położeniu urzędników bankowych.

Prezes organizacyi, p. Szancer, poddał krytyce ustawę o ubezpieczeniu pensyjnem odnośnie do urzędników bankowych, poczem następny referent, p. Róg, przechodząc raz jeszcze niektóre punkta ustawy emerytalnej, sprzeczne z stanowiskiem urzędników bankowych — wskazał na obowiązki urzędników krajowych do ubezpieczenia się w krajowym zakładzie zastępczym, a mianowicie w Stowarzyszeniu urzędników prywatnych.

Postawiono w tym kierunku rozsolucyę, a mianowicie:

1) Wiec urzędników zwołany przez Lwowskie Koło urzędników bankowych i kas oszczędności w dniu 22. listopada 1908 uchwała: Instytucye nie posiadające własnych funduszków emerytalnych, oraz praw zawierania umów zastępczych — ze względów ekonomicznych, społecznych i narodowych — ubezpieczają swych funkcyonaryuszów w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń urzędników prywatnych we Lwowie, jako jedynym, polskim Zakładzie ustawowym emerytalnym zastępczym, a zważywszy, że ustawa

z 16. grudnia 1906 r. nakładając na ubezpieczonych znaczne ciężary, nie odpowiada najskromniejszym nawet potrzebom życiowym ubezpieczających się funkcyonaryuszów w ramach norm ustawowych — dokonają tych ubezpieczeń według norm drugiego działu kasy emerytalnej Tow. wzaj. ubez. i to przed dniem 1. stycznia 1909, aby odpowiadały one obowiązki ust. o ubez.

2) Z uwagi, że ustawa z 16. grudnia 1906 o ubezpieczeniu pensyjnym funkcyonaryuszów w służbie prywatnej zawiera wiele braków i w wielu punktach zasadniczych jest dla funkcyonaryuszów niekorzystna. uchwalają zebrani na wiecu dnia 22. listopada 1908 urzędnicy przyłączyć się za pośrednictwem Lwowskiego Koła do memoriału, jaki Zarząd główny Państwowego Związku urzędników bankowych i kas oszczędności wniósł do subkomitetu socjalno-politycznego, domagając się wydania odpowiedniej noweli

do tej ustawy — zebrani proszą Wydział Koła Lwowskiego o zawiadomienie Związku Centralnego we Wiedniu o niniejszej uchwale.

Obie powyższe rezolucye jednogłośnie zostały uchwalone.

W dyskusyi zabierał głos p. Stanisław Bał, dyrektor Tow. wzaj. ubez. urzędników prywatn., przedstawiając genezę powstania ustawy o ubezpieczeniu pensyjnym, oraz starania i pracę tegoż Towarzystwa około dojścia tej ustawy do skutku.

Posel Tomaszewski przyrzekł poparcie żądań urzędników odnośnej komisji i zażądał, ażeby tak Centralny Związek, jak i Lwowskie Koło przesłały memoriał do subkomitetu, oraz komisji socjalno-politycznej na jego ręce.

Na tem zamknięto obrady.

DOM BANKOWY

Kantor wymiany

SOKAL & LILIJEN

kupuje i sprzedaje wszelkie papiery wartościowe i waluty zagraniczne po możliwie najskrupulatniejszych kursach, skutecznie pod takimi samymi warunkami wszelkie zlecenia giełdowe zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, wypłaca wszelkie kupony możliwie bez potrącenia jakiegokolwiek prowizji inkasowej.

Nakładem Związku gal. kas oszczędności

wyszła

INSTRUKCYA MANIPULACYJNA

dla

KAS OSZCZĘDNOŚCI

Cena za egzemplarz 18 koron.

== Do nabycia w Biurze Związku. ==

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł. i od 3 do 4 popoł.

książeczki wkładowe

z 4% oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k. jednego dnia i na jedną książeczkę bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizji, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

Lwów

Kapitał akcyjny:
K. 80,000.000.

Fundusze rezerwowe:
K. 23,027.428-13.

we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej 13.

Telefon nr. 57. Dyrekcya
Telefon ur. 358. Kantor
wymiany.

Zakład centralny
Wiedeń

FILIE: Austerlitz,
Borno, Budapest,
Czernewce, Grac,
Przemysław, W. Neustadt i St. Pölten.
12 kantorów wymiany i kas depozytow. we Wiedniu.

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcye w zakres kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku oszokowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 4% książeczki wkładowe. (Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszów. Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagranicznych. Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem i rozgąszonymi stosunkami w całym świecie kupieckim.